

10. SOSYAL KUŞAKLAR

Araştırmacılar sosyal kuşakları tanımlarken kuşakların başlangıç ve bitiş tarihleri konusunda fikir birliğine varamamışlardır. Bu yazıda sosyal kuşakları anlatırken genel kabul görmüş olan yıl aralıklarını kullanacağım

Önümüzdeki haftalarda yazacağımız 'Endüstri 4.0'da İstihdam', 'Endüstri 4.0'da Eğitim', 'Toplum 5.0' ve akabindeki diğer yazıların daha iyi anlaşılabilmesi için sosyal kuşakların tanımlarının, farklılıklarının ve kendi aralarındaki etkileşimlerinin de anlaşılması gerekmektedir.

TDK sözlüğüne göre "kuşak" tanımı;

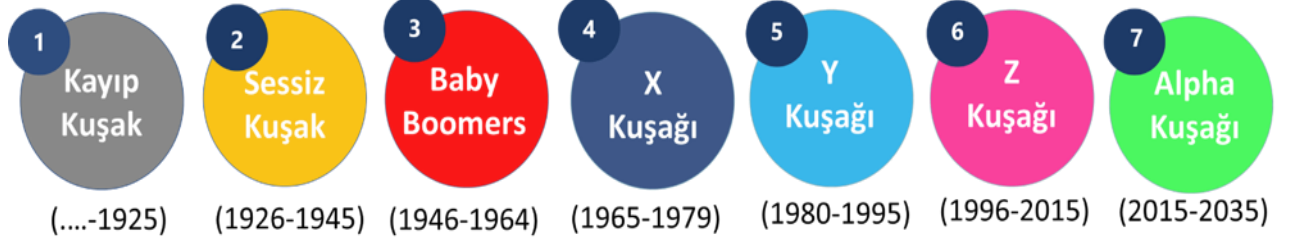
"Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğudur."

Sosyolojik olarak kuşaklar incelendiğinde ise, yukarıdaki tanıma, söz konusu toplum kesiminin yaşadığı ortak sosyal, siyasi ve ekonomik olayların üzerlerinde yarattığı ortak değerler, inançlar, beklenti ve davranışlar gibi faktörleri de dâhil etmemiz gerekir.

Araştırmacılar sosyal kuşakları tanımlarken kuşakların başlangıç ve bitiş tarihleri konusunda fikir birliğine varamamışlardır. Bu yazıda sosyal kuşakları anlatırken genel kabul görmüş olan yıl aralıklarını kullanacağım.

Günümüz sosyal araştırmaları genellikle 1925 yılından sonra doğan 'Sessiz Kuşak' ile başlamaktadır. Sessiz kuşak öncesinde yer alan 'Büyük Nesil', 'Kayıp Nesil' ve öncesindeki nesiller pek dikkate alınmaz. Endüstri 4.0 devriminin başlamasıyla birlikte Sessiz Kuşak ve Baby Boomers - Bebek Patlaması Kuşağı olarak tanımlanan kuşaklar da artık dikkate alınmamakta, günlük yaşamı yönlendiren X, Y ve Z kuşakları incelenmektedir. Son yıllarda Z kuşağının takipçisi olarak kabul edilen 'Alpha Kuşağı' da araştırmalara dâhil edilmiştir.

SOSYAL KUŞAKLAR

Sessiz kuşak - Silent generation

Sessiz Kuşak, En Büyük Nesil Kuşağını izleyen ve Bebek Patlaması Kuşağı öncesi yer alan kuşaktır. Bu kuşak, 1928 ve 1945 yılları arasında doğan bireyleri kapsamaktadır. Bazı araştırmacılar bu kuşağı 'Savaş Kuşağı' olarak da adlandırmaktadırlar.

Sessiz'ler genellikle Baby Boomers ve X Kuşağı'nın ebeveynleridir.

Sessiz Nesil, 1929 Büyük Ekonomik Bunalımının çocuklarıydı. Yaşamları boyunca çok büyük ekonomik sıkıntılarla karşı karşıya kalmış ve ailelerini koruyabilmek için mücadele etmişlerdir.

Bu kuşağın ebeveynleri I. Dünya Savaşı'nın, kendileri ise II. Dünya Savaşı'nın dehşetini yaşadılar. Dedelerinden ve babalarından I. Dünya Savaşı'nın dehşet hikâyelerini dinleyerek büyüyen bu kuşağın büyük bir kısmı II. Dünya Savaşı'nda babalarını ve kardeşlerini kaybettiler. Faşizmin ve Sosyalizmin yükselişini ve düşüşünü, nükleer bombaların yok edici gücünü gördüler.

Sessiz Kuşak dönemi tüm dünyada otoriter rejimlerin hâkim olduğu, özgürlüklerin kısıtlandığı bir dönemdir. Ebeveynleri tarafından toplumsal olaylara karşı sessiz kalmaları ve görüşlerinin açıkça konuşmamları öğretilmiştir. Bu yüzden bu kuşağa 'Sessiz Kuşak' adı verilmiştir.

Bu dönem içerisinde yaşanan işsizlik ve ekonomik sorunlar bireyleri tasarrufa yönlendirmiş, bu sebeple de doğum oranı artmamıştır. İki büyük dünya savaşı arasında yaşayan ve 'Savaş Çocukları' diye isimlendirebileceğimiz, savaş acıları ve sıkıntılarıyla yoğrulmuş bu kuşak, çocukluğunu sıkıntı ve yokluklar içerisinde geçirmiştir.

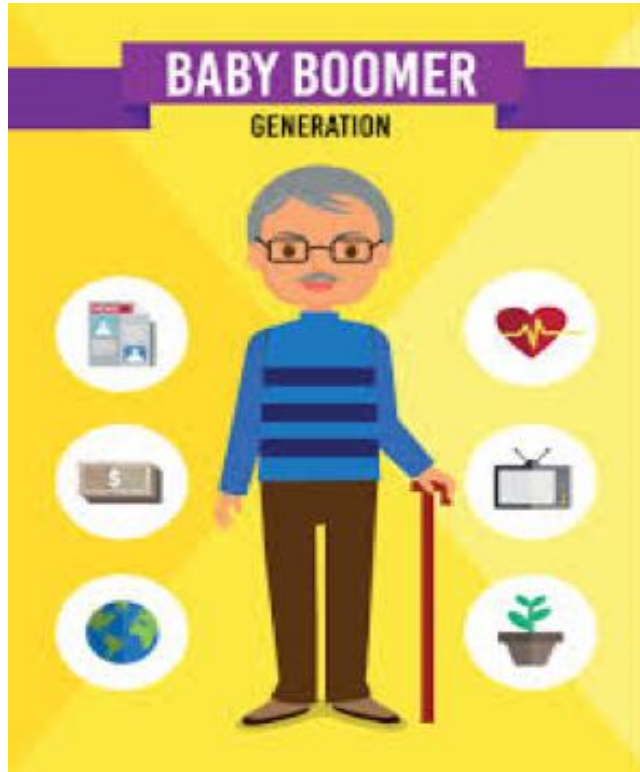
Bu kuşak yaşamak için çok çalışmak zorunda kalmış bir kuşaktır. Başarı kriteri olarak 'çok çalışmak' ilkesini benimsemişlerdir. Geniş aile toplulukları içinde yaşayan Sessizler'in en çok önem verdiği yaşam ilkesi dayanışmadır. Komşuluk ilişkilerine çok değer vermişlerdir. Bu özelliklerine ek olarak, otoriteye saygı, sadakat, çok çalışma ve toplumsal değerlere adanmışlık yaşam felsefelerinin temelini oluşturmuştur.

Bebek patlaması kuşağı - Baby boomers

Bu kuşak genellikle II. Dünya Savaşı sonrasında, 1946 - 1964 yılları arasında doğan bireyler olarak tanımlanır. İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonraki nüfus patlaması yıllarında doğan 1 milyar bebekten ötürü 'Baby Boomers Kuşağı' olarak isimlendirilmiştir. Bu dönemde dünyaya gelen bireyler 'Soğuk Savaş Dönemi Çocukları' olarak da adlandırılmaktadır.

1960'larda ve 1970'lerde yetişkinliğe adım atan bu kuşaktakiler, 60'ların yaşam felsefesine alternatif bir yaşam felsefesi ortaya koydular. '68 Kuşağı' olarak da adlandırılan bu kuşak mensupları tüm dünyayı saran özgürlük hareketlerinin ateşleyicileri olmuşlardır.

Baby Boomers, önceki kuşaklara göre daha zengin, daha aktif ve fiziksel olarak daha zindeydi. Dünyanın zamanla gerçekten gelişmesini sağlayan ilk büyüyen gruptu.

Büyümenin, refahın, mal ve hizmetlere özlem duygusunun ağır bastığı bir kuşaktır. Bu nesil, 'kuralcı' olarak tanımlanmaktadır. Sadakat duyguları yüksek, kanaatkâr ve aynı zamanda bir yerde uzun süre çalışabilen bir yapıya sahiptirler. Teknolojinin kimine yakın kimine ise görece uzak olduğu söylenebilir.

Bu kuşak, çalışkan, idealist, kararlarında uyumlu bir yapıya sahiptir. Ayrıca bu kuşağa atfedilen olumsuz özelliklerin, yetki duygusu, işkoliklik ve bencillik, tüketim düşkünlüğü gibi özellikler olduğu ifade edilmektedir.

Zor işe ve uzun saatler çalışmanın önemine inanan bu kuşak üyeleri uzun dönemli istihdam anlayışıyla çalışmaktadırlar. Kendi kendilerini motive edebilen ve takdir edilmekten hoşlanmayan bir yapıya sahip oldukları söylenebilir. Maaş öncelikli tercihleridir. Takım çalışmaları ve takım toplantılarına önem verirler.

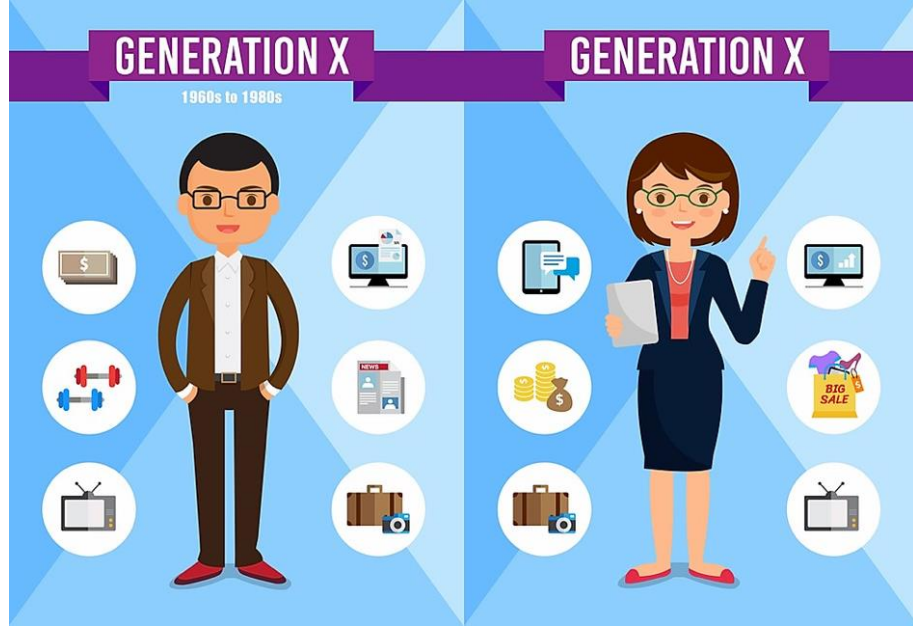
X kuşağı

1965 - 1979 arası doğanlar X kuşağı mensupları olarak kabul edilmektedir.

Belirli bir disiplin çerçevesi içerisinde yetişmiş, sabırlı ve otoriteye saygılı kuşak olarak adlandırılmaktadırlar. Toplumsal sorunlara duyarlıdırlar. İş konusunda deneyimlidirler ve çalışmayı seven yapıları vardır. Para kazanabilmek için çalışırlar. Onlar için iş yerindeki huzur, güvensizlik ve iş yükü önemli değilken alacakları para büyük önem arz etmektedir.

Bu kuşak mensupları saygın bir statüye sahip olmayı istemekte, para ve yüksek oranda sosyalleşme ile kendi varoluşlarını açıklamaya çalışmaktadırlar. Bu kuşak 70'li yıllarda yaşanan petrol krizinin sebep olduğu sıkıntılarla büyümüştür. Ayrıca temel karakteristik özellikleri gelecek korkusu ve kaygısı olan bu kuşak, bu nedenle çok çalışmaya, para kazanmaya ve kariyer yapmaya odaklanmış durumdadır.

Ayrıca otoriteyi sorgulama, iş - yaşam dengesini kurma, iş ortamında esneklik ve işyerinde otonomiye tercih etme, serbest zaman ve esneklik, değişime ayak uydurma, yüksek derecede marka sadakati, pragmatik, güçlü yetki hissine sahip, iş yaşam dengesinde yaşam için çalışan, eğitimi bir yere ulaşmanın yolu olarak gören, iş etiği konusunda daha akılcı ve daha fazla sonuca odaklı çalışan, uzun saatler çalışmayan, işin plan ve amacının olması gerektiğini düşünen, çıktı ve sonuç odaklı olan özelliklere sahiptirler.

Teknolojiyi eğlence amaçlı değil işlerini halletmek için kullanır. Bilgisayarda işini halleden X kuşağı, işini hallettikten sonra bilgisayarını kapatır ve işi düşene kadar açmazlar. Bu kuşağın mensupları, teknolojiye adapte olmakta ciddi sorunlar yaşayan, değişimi kabul etmekte zorlanan, kurallara uyumlu, belirli bir disiplin çerçevesi içerisinde yetişmiş, sabırlı ve otoriteye saygılı bireylerdir.

Pikapların, teyplerin olduğu bir teknolojiden geldiler. Teknolojinin gelişmemiş olduğu bir zaman diliminde dünyaya gelmiş olmalarına rağmen, günümüz 'karmaşık' teknolojilerine ayak uydurmaya çalışıyorlar. Aslında ayak uydurdular da diyebiliriz.

Kendi problemlerini kendi başına çözmekte ustadır. Diğer kuşakların kendi problemlerini çözmelerinde X kuşakları onların en büyük yardımcısıdır.

Y kuşağı - Milenyum kuşağı

1980 - 1995 arası doğanlardır. 2025'te Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerdeki işgücünün yüzde 60'a yakınının Y kuşağından olması öngörülmektedir.

Y kuşağı hiyerarşi içerisinde çalışmayı sevmeyen, iş hayatına atılır atılmaz kendi işinin patronu olmayı isteyen ve para harcamak için çalışan kuşaktır

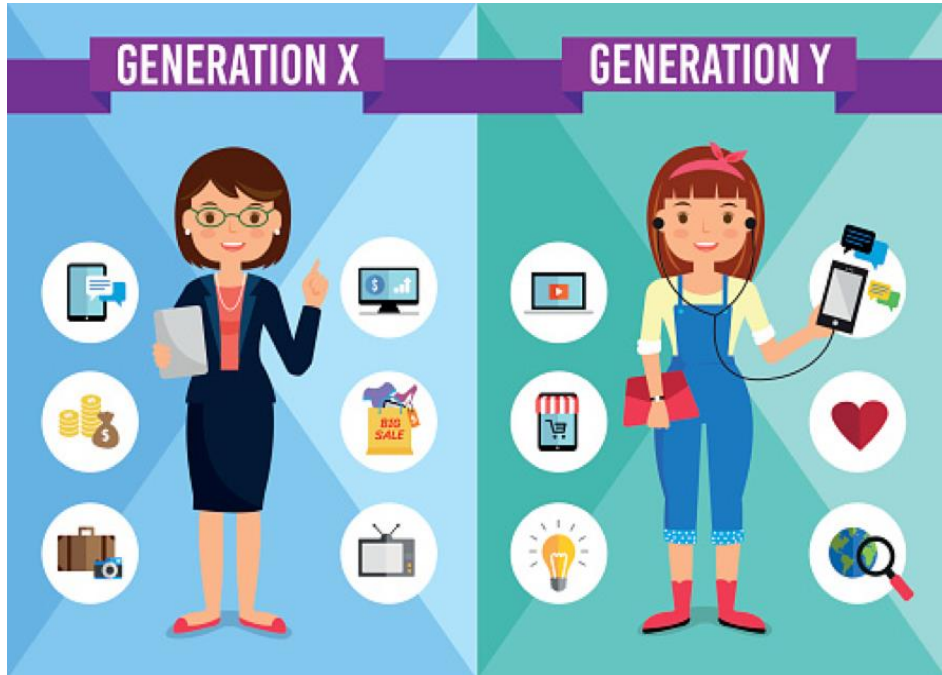
Y kuşağı, PC'nin ve GSM teknolojilerinin doğduğu, teknoloji dostu, bireysel, rahat ve küreselleşmeye başlayan dünyanın çocuklarıdır. Hayata gözlerini çok kanallı televizyonlarla açmış ve internetle büyümüştür. Teknolojiye bağımlı ve X kuşağıyla da tamamen kopuk olmayan Y kuşağı, X ve Z kuşakları arasında tam bir köprü konumundadır.

Y kuşağı parayı amaç olarak değil araç olarak görmektedir. Y kuşağına göre eğlence ve huzur ön plandadır ve bunları elde edebilmek için para sadece bir araç konumundadır. Y kuşağı, Z kuşağına göre daha olgun, X kuşağına göre daha heyecanlı bir nesildir.

Yüz yüze görüşmenin yanında sanal görüşme yapmayı da benimsemiş durumdadırlar. Özgüveni yüksek ve kararlı bir yapıya sahiptirler. Sabırsız olduğundan çabuk iş değiştirirler. Bu nedenle sadakatsizdirler. Mevcut işlerine göre biraz daha yüksek gelir getiren bir iş teklifi aldıklarında kabul etme ihtimalleri çok yüksektir. Kendilerini iş yaşamında ispat etmek için yaratıcı işler ortaya koymaya oldukça hevesli durumdadırlar. Bu da iş yaşamında rekabeti artırmaktadır.

Y kuşağının önemli özelliklerinden birisi, bu kuşak mensuplarının her şeyi sorgulayan bir yapıya sahip olmalarıdır. Günümüzde bilişim teknolojilerinin imkânları, onlara her şeyi sorgulama özgürlüğünü sunmaktadır. Bilgiye kolayca ulaşabilen Y kuşağı, araştırma yapmayı ve yeni şeyler bulmayı sever. İnternet ağı ile ulaşabileceği birçok farklı platformda, bir konunun akademik ve bilimsel temellerini, kişilerin o konudaki görüş, tecrübe ve önerilerini rahatlıkla görebilir ve öğrenebilirler.

Genel olarak sosyal medya, pazarlama, bilişim ve iletişim sektörlerinde çalışmayı tercih etmektedirler. Eğitime önem verirler. Şirket içi eğitimlere katılım oranları oldukça yüksektir. Yüksek otorite ve hiyerarşik yapılardan nefret ederler. Kısa sürede terfi almak, daha iyi pozisyonlara gelmek için çaba sarf ederler. Yöneticileri ile birebir iletişimi severler, övgüyü de yergiyi de doğrudan işitmek isterler..

Muhataap oldukları kişinin yaşı ve mevkiinden çok yetenek ve başarılarına saygı duyarlar. Çalıştıkları kurumlarda kendilerine ve yaptıkları işe değer verilmesini paradan daha değerli bulurlar. Keyifle alışıyorlarsa, X kuşağı gibi, daha yüksek ücret için şirketlerini değiştirmezler. İş yerlerinden en önemli beklentileri, kendilerini geliştirecek imknların sunulmasıdır.

İş ve yaşam dengesini kurarak çalışmak onlar için önemli olan konulardır. Y kuşağının en belirgin özelliği 7x24 online yaşamalarıdır. Sosyal medyayı her anlamda çok etkin bir şekilde kullanan bu kuşağın temsilcilerinin, işverenlerinden de beklentileri bu yöndedir. Teknolojiyi yakından takip eden, internet üzerinden alışveriş yapan, aynı anda birden fazla işi yapabilen, farklı kaynak ve araçlardan eř zamanlı gelen bilgileri kolaylıkla kavrayabilen, özgürlüğüne düşkün, öğrenmeye istekli, ailesine değer veren, ilişki odaklı, sosyal bilince sahip, işbirlikçi ve sabırsız bir kuşaktır. İyi bir işveren markasına sahip bir işte çalışmak onun için önemli bir göstergedir.

Z kuşağı

1996 - 2015(6) yılları arasında doğanlardır. Z kuşağı; 2020'lerde lise ve üniversitelerde, 2030'larda ise ekonomik ve sosyal hayatta söz sahibi olacaktır.

Z kuşağı teknolojinin kucağında doğan, teknolojiyle yaşayan bir kuşaktır. Bu kuşak artık sokaklarda yakan top oynamaz. Mahalle arkadaşlığının yok olmak üzere olduğu bu dönemde, Z kuşağı, internet aracılığı ile sosyalleşmeyi tercih eder. İnternet sitelerinde arkadaş edinen bu kuşak, sanal lemi etkin bir şekilde kullanmaktadır. Z kuşağı yaşadığı her anı sosyal medyada paylaşmaktan ekinmez.

Z kuşağı teknolojiye en kolay adapte olan kuşaktır. Dikkat süreleri kısa ancak aynı anda birden fazla işi yapabilme yetenekleri yüksektir. İnsanlık tarihinin el, göz, kulak vb. motor beceri uyumu en yüksek nesli olarak tanımlanmaktadırlar.

Yeni teknolojik imknlar sayesinde iletişim ve ulaşım kolaylıkları ile yetişen Z kuşağı, cebe sığan teknolojik araçlar vasıtasıyla akranları ile her an sözlü veya görsel bağlantı kurabilmektedirler.

X kuşağı ile en çok çatışan kuşak Z kuşağıdır. Y kuşağı arabulucudur. Z kuşağı komplekssiz bir kuşaktır. Söylemek istediklerini karşı tarafa direkt söylemeleri, kuşak çatışmalarını artırmaktadır.

Z kuşağı yabancı dile en çok aşına olan kuşaktır. Yakın zamanda hepsi en az 2 dil bilerek yetişecektir. Z kuşağı yaratıcılığı en yüksek olan kuşaktır; çabuk sıkılan, çabuk tüketen ve hızlı yaşayan bir kuşak olduğundan markaların bu kuşağa hitap edebilmesi için sürekli yenilikler yapmaya ihtiyaı vardır.

Bu kuşağın en öne çıkan özelliği, bireysel özgürlüklerine aşırı düşkün olmalarıdır. İş dâhil her türlü aktiviteyi kendi arzularına göre planlamak ve kendi istedikleri zamanda gerçekleştirmek istemektedirler. Bu yüzden, evden çalışmak bu kuşak için çok uygun bir iş modelidir. Onlar için internet olan her yer birer ofistir.

Yukarıda bahsettiğim özelliklerinden dolayı her türlü tüketim alışkanlıkları da diğer kuşaklardan farklılaşmaktadır. Alışverişlerini genellikle internet üzerinden yaparlar. Çünkü onlar için markete gitmek vakit kaybıdır. Medya tüketimlerinde de benzer özellikler göstermektedirler. Klasik medyayı takip etmeyi sevmezler. Zira haberleri, eğlence programlarını, filmleri medyanın sunduğu gün ve saatlere bağlı kalarak izlememektedirler. Bu yüzden haberi, bilgilenme ve eğlenme ihtiyaçlarını YouTube, Netflix, Facebook, Instagram, Twitter gibi platformlardan kendi belirledikleri gün ve saatlerde gidermektedirler.

Yine bu özelliklerinden dolayı, günümüzün eğitim sistemi Z kuşağının ilgisini çekmemektedir. Z kuşağı için alternatif eğitim sistemi geliştirilmeli, teknolojik ortamlarda bu kuşağın ilgisi eğitime çekilmelidir. Pandemi dolayısıyla denenmekte olan uzaktan eğitim konsepti bu kuşak için en uygun eğitim sistemidir.

Bu kuşağın bireysel özgürlük alanlarını kısıtlamak demek, onların nefretini sonsuza kadar kazanmak anlamına gelir.

Alpha kuşağı - 2016 ya da 2020 sonrası

Yazının başında, araştırmacıların, söz konusu kuşakların başlangıç ve bitiş tarihleri konusunda bir uzlaşmaya varamadıklarını yazmıştım. Bazı araştırmacılar Z kuşağının tarih aralığını 1996 - 2016 arası, bazıları ise 2000 - 2020 arası olarak kabul etmektedirler. Daha başka yıl aralıklarını da

gördüm. Amaç, bir sonraki kuşağın başlangıcını belirleyip, bu yeni kuşak üzerine fütüristik önermelerde bulunmaktır. Türkçe atasözleri ile buna 'doğmamış çocuğa don biçmek' denir.

Alfabedeki harfler bitince telaşa düşen sosyal araştırmacılar, Z kuşağı sonrasını düşünmeye başlamışlardır. İlk olarak fütürist, demografi uzmanı ve TEDx sözcüsü Mark McCrindle ve ekibi "Z kuşağından sonra hangi kuşak gelecek?" sorusuna cevap aramaya başladılar. Avustralya'da yaptıkları bir araştırma sonucunda, katılımcıların 'Alpha' adını benimsedikleri ortaya çıktı. Böylece Z kuşağından sonra gelecek kuşağın adının 'Alpha Kuşağı' olması benimsendi.

Pek çok fütürist yazar bu doğmamış kuşağın özellikleri üzerinde sayfalar dolusu yazılar yazıyorlar. Ben ise, fütüristik analizlere karşı olduğumdan, bu yeni gelecek kuşak için sadece, 'dijital bilgi teknolojilerini kendinden önceki kuşaklardan çok daha iyi kullanan kuşak' diyerek konuyu kapatıyorum.

"Bugünlerde gençler kontrolden çıkmış durumda. Kaba bir şekilde yemek yiyorlar, yetişkinlere karşı saygısızlar, ebeveynlerine karşı çıkıyorlar ve öğretmenlerini sinirlendiriyorlar..."

Bu cümle, M.Ö. 350 yılında Aristoteles tarafından söylenmiş. Yani o zamandan bu zamana değişen bir şey yok... Sevgiyle kalın...

Bizim kuşaklar arada kaldılar

Bizler "bilgisayarlar" ile "daktilolar" arasında kaldık.

"Tel dolaplar" ile "buzdolapları" arasındaki kuşağız biz.

"Nihansın dideden" ile "Love story" arasındaydık.

Vitrindeki "Renkli ti-vi" ile evdeki "siyah-beyaz" arasında ne kadar gidip geldik, bilemezsiniz.

"Hamburger" ile "köfte" arasındaki kuşaktır bizim kuşak.

"Mahalle bakkalı" ile "süpermarketlerin" arasında...

"Veresiye defterleri" ile "kredi kartları"nın tam ortasındaydık.

"Milliyetçilik" ile "yabancı sermaye" arasında bir yerde...

"G-string" ile "dantel don" arasında...

"Yerli malı" ile "marka" arasında...

"Aşk" ile "flört" arasında...

"Ucu parfümlü mektuplar" ile "e-mail'ler" arasında...

"Alın teri" ile "kolay para" arasında...

"Meyhane" ile "Reina" arasında kaldık...

Arada kalan kuşağız biz.

"Tel çember" ile "ateş eden pilli robot" oyuncaklarının arasında kala kala büyüdük.

"Arnavut taşı" ile "asfalt" sokakların kesiştiği köşeydi yerimiz.

İşte bakın;

"Cumhuriyet" ile "demokrasi" arasında sıkıştık, birisine koşsak öbürünü yitiriyoruz.

"Namus" ile "para" arasındayız.

Hangisi?..

"Havuç maskesi" ile "botoks" arasında...

"Berber Mahmut" ile "Erkek kuaförü Lemi" arasında kalmaktı bizimkisi.

Yine şaşkınsınız bu günlerde.

El öpülen, şeker ikram edilen ziyaretler mi, yoksa Antalya'ya gitmek mi bayram?..

Aradayız yine dostlar.

Böyle günler gelip çattığında benim canım sıkılır.

Uçuk aklım eski ile yeni arasında sıkışıp kalır.

Tek ayağımın üzerinde zıplaya zıplaya dönerim.

Sonunda...

Gülmek ile ağlamak arasında...

Bükerim boynumu.

Bir yanımda sevinç, bir yanımda hüznün...

bunu biliyor musunuz?

Aynı yıllarda doğan, aynı toplumsal, kültürel, teknolojik değişimleri birlikte yaşayan ve ortak deneyimlere sahip kişiler, farklı kuşaklar olarak kategorize edilir.

1925 - 1945 Arası Doğanlar - SESSİZ KUŞAK

Uyumlu - Çalışkan - Kanaatkar - Otoriteye Saygılı

1946 - 1964 Arası Doğanlar - BABY BOOMERS

Çalışkan - Idealist - İşkolik - Başarı Odaklı - Bencil

1965 - 1979 Arası Doğanlar - X KUŞAĞI

Girişimci - Bağımsız - Rekabetçi - Bağımsız - Şüpheli

1980 - 2000 Arası Doğanlar - Y KUŞAĞI

Çoklu Görev Yapabilen - Tatminsiz - Özgür - Otorite Karşıtı

2000 Yılı ve Sonrası Doğanlar - Z KUŞAĞI

Tatminsiz - Doğrucu - Şeffaf - Otorite Tanımaz - Tüketici

Özet:

X, Y, Z kuşakları özellikleri, sosyal davranış farklılıkları.

Olası Kaynaklar:

- Jean Twenge (*iGen*)
- Mark McCrindle (*The ABC of XYZ*)

APA Örnekleri:

- Twenge, J. M. (2017). *iGen*. Atria Books.

Bu çalışmada yer alan bilgiler; çeşitli kitaplar, akademik makaleler, internet siteleri, blog yazıları, sosyal medya içerikleri ve basılı/görsel medya kaynaklarından derlenmiştir.

Şeref Oğuz, Tomorrow, Erkan Ayan, Özcan Üçkardeşler, Prof. Dr Ulvi Saran, Girişimci Kafası gibi yazarlardan da alıntı yapılmıştır